

РОЗСВІТ

Часопись полонених
громади „Самостійна Україна“.

Видає: Видавництво „Український Рух“.

Виходить два рази на тиждень.

РЕВОЛЮЦІЯ В РОСІЇ.

Ще про делегацію Українців у Львова.

В попередньому числі „Розсвіта“ ми подали за „Реч“—ю вістку про делегацію Українців у президента міністрів, кн. Львова. Там же сказали ми про склад делегації та подали коротко, які домагання поставили Українці російському президентові міністрів. Сьогодні доповняємо цю вістку деякими подробицями з 14. ч. часописи „День“ із 3. квітня н. ст.

На заяву делегації міністер Львов відповів їй, що тимчасове правительство принципіально зовсім не розходить ся з тими домаганнями, які Українці предложили, та що тільки йому потрібно вказівок, допомоги та ще й спільної роботи з боку українських громадянських сил, щоб могли заспокоїти та здійснити ті домагання.

Опісля кн. Львов іще приватно доторкнув ся української делегації перед представниками петербурзького „Бюра друку“.

Як доносить „Русское Слово“ з 1. квітня с. р., Львов сказав між иньчим так: „Тимчасове правительство відносить ся з повним співчуттям до культурного й національного самовизначення народів Росії. От міністер просвіти пішов уже на зустріч домаганням українського народу що до викладу в народній школі в рідній мові. Та цей крок не лишить ся одиноким!“

Конференція українських соціалістів-революціонерів.

На конференції українських соціалістів-революціонерів, що відбула ся в Києві, постановлено зажадати від правительства негайної автономії України на підставі заяви тимчасового правительства (укр. делегація в президента міністрів кн. Львова, гл. попереднє й сьогодні. Ред.)

Далі в справі війни конференція постановила продовжувати оборону краю до того часу, поки центральні держави не зречуть ся заборчих п'янів.

Крім того ухвалено домагати ся, щоби на мировий конгрес допущено представників усіх недержавних народів Росії.

Український університет.

ГАГ, 29. квітня. Як повідомляє „Handelsblad“ цими днями в Києві заложено перший український університет. Українські державні мужі підчас свята основання університету мали нагоду звертати ся з промовама в українській мові. На імя міністра просвіти Мануйлова та президента думи Родзянка (він із наших з „Малоросів“) послано телеграми.

Українські школи в Києві.

Ми вже доносили, що народня школа ім. Сергія Грушевського на Куренівці в Києві вже переїхала на українську. „Товариство ширення шкільної просвіти на Україні“ вибрало тепер окрему комісію, яка має зібрати матеріали задля переїхати ще иньчих народніх і городських шкіл Києва на українські.

Нові часописи на Україні.

„Кіевская Мысль“ доносить в 83. ч., що на Україні по провінції розпочали ся видавництва нових українських часописів та журналів. Розуміть ся, що в Києві появляють ся все нові газети. От цими днями почав виходити орган українського студентства „Стерно“, крім того зорганізовані учні київських середніх шкіл приступають до видавництва свого місячника „Джерело“.

Українське пресове бюро.

При „Українській Центральній Раді“ засновано пресове бюро, яке буде збирати всі відомости, що відносять ся до українського життя. Пресове бюро звернуло ся до всіх українських організацій із проханням повідомляти його про всі збори й доставляти резолюції й иньчі відомости з українського життя під адресою: Педагогічний Музей, В. Володимирська, Пресове бюро при „Українській Центральній Раді“.

Українське військо.

• СТОКГОЛЬМ, 27. квітня. „Русское Слово“ доносить, що міністер війни Гучков згодив ся на утворення двох українських бригад.

Українська організаційна праця на провінції.

„Кіев. Мысль“ з дня 27. березня ст. ст. повідомляє, що в провінційальні міста, містечка й села повиїжджали українські діячі задля переведення організаційної роботи.

Зїзд „Товариства Українських Поступовців“ у Києві.

„Кіев. Мысль“ із дня 13. березня ст. ст. повідомляє: Рада „Товариства Українських Поступовців“ скликає у Київ на 25. березня зїзд представників 33 об'єднаних у організацію громад правобережної й лівобережної України, Чорномор'я й Кубанщини“.

Одеські Українці в „Українській Центральній Раді“.

„Кіев. Мысль“ з дня 13. березня ст. ст. доносить, що до Києва прибули представники українського „Кермівничого Комітету“ в Одесі й на засіданню „Укр. Центр. Ради“ зложили заяву, що українське громадянство міста Одеси з готовістю підтримує діяльність „Укр. Центр. Ради“ в Києві.

Українські соціалісти за миром.

СТОКГОЛЬМ, 27. квітня. По донесенням „Русского Слова“ українські соціалісти жадають щоби за посередництвом заступників міжнародного пролетаріату зараз навязати мирові переговори.

Межі автономної України.

Український конгрес у Києві, який, як відомо, поставив домагання до тимчасового уряду створення автономної України, займав ся між иньчим і межами її. На конгресі підніс цю справу відомий публіцист (співробітник „Слова“, що виходило в Києві до 1911. р.), В. Садовський (не треба змішувати його з артистом Садовським). Він мав на увазі весь простір, заселений українським народом (етнографічний). І так західна границя України прорізувала б теперішні губернії Гродненську та Люблинську (Садовський мав на думці Холмищину, яка до виділення належала до Люблинської губернії), на північ межа України йшла б вздовж річки Припеть, на південний схід сягала б до Кавказу (Кубань), а на південь тягла ся б вздовж Чорного й Азовського моря, захоплюючи пів острова Криму. Цілий простір був би такий великий, як сучасна Німеччина й мав би до 50 мільонів населення. Вісім губерній було б у межах автоном-

ПЕРЕДПЛАТА:
(Ціна одного примірника 2 ф.)

На місяць у таборі	20 ф.
„ „ поза табором	30 „
„ півроку в таборі 1 м.	20 ф.
„ „ поза табор. 1 „	80 „
„ рік у таборі	2 „ —
„ „ поза табором 3 „	— „

А Д Р Е С А:

Ukrainisches
Sekretariat
in Rastatt (Baden).

(Комітет видавництва).

ної України чисто—українських, всі иньчі мали б українську більшість.

Ці відомости подаємо за „Русск“-ими „Ведомост“-ями, які, розуміть ся, не дуже вдоволені з руху серед Українців (цього треба було й сподівати ся! Ред.). Через те й неповна наша звістка. Передусім слабо зазначені межі на заході (Поділля, Бесарабія) й на півночі (Чернігівщина, Курщина, Вороніжчина)—а далі не говорять „Русск“-і „Ведомост“-и нічого ініційно про дискусію, яка вела ся з цього приводу на конгресі, що розуміть ся, для нас було б дуже цікаво. Газета зазначає тільки виступ пан-отця Левицького, який протестував проти претенсій польської державної Ради в Варшаві, що проголосила поширення границь Польщі, утвореної центральними державами, на схід, розуміть ся, коштом Українців.

Московський професор про українську справу.

ЛОДЗЬ, 27. квітня. Тутешня жидівська часопись „Volksblatt“ пише, що колишній професор харківського університету й член першої російської Державної Думи Гредескул, відомий із своєї діяльності в політичних рухах з 1905. р., помістив в 14. ч. „Русскої Волі“ статю, написану з нагоди „українського свята“ в Петербурзі (гляди „Розсвіт“ ч. 26 (91)).

В цій статті професор Гредескул дуже гарно описує українське свято й при кінці застановляє ся над тим, що хочуть Українці показати такими демонстраціями й до чого вони стремлять. Потім каже так: „Український нарід віддає належну пошану своєму народньому генієві Т. Шевченкові й цим одтверто заявляє домагання на свої національні права, жадає заведення української мови на цілїм просторі, заселенім українським народом, у судах, по школах та иньших інституціях. Демонстраціями Українці протестують проти пановання виключно московської мови, бо Українці мають чудову мову, далеко кращу ніж московська.“

Тепер, коли всі поневолені народи Росії мають змогу заявити про себе, український нарід шляхом таких демонстрацій висловлює свою волю, щоб увійти рівноправним членом у склад російської федеративно-демократичної республіки. І російське інтелігентне громадянство повинно віднести ся до змагань Українців із повною пошаною й увагою. У вільній Росії не повинно бути поневоленних народів! Особливо багато пошкодило б собі російське громадянство, коли би воно стало на перешкоді Українцям у їх змаганнях до національного розвитку.

Коли завданням цілого людства є національно-культурний розвиток, то було би варварством нищити або обмежувати цей розвиток. Це рівняло ся б тому, як це колись робив халіф (магометанський цар), що велів палити всі бібліотеки лише тому, що магометани мають коран (святе письмо), і їм, мовляв, вже цей коран вистарчає.

Так само й ми не сміємо не признавати генієм Шевченка лише тому, що ми маємо Пушкіна й Толстого“.

ПРОТИ РУСОФІЛІВ.

Київські часописи доносять, що „Центральна Українська Рада“ звернула ся до правительства з проханням розпочати судово-карне слїдство над організацією обрусителів „Прікарпатская Русь“, з окрема над діяльністю владик Євлогія, Антонія й Віталія, черців почайвського монастиря, і гр. Бобрінського.

„Dziennik Petrogradzki“ з 31. березня ст. ст. доносить, що гурт українських діячів звернувся до президента міністрів, кн. Львова, з телеграфічним проханням увязнити гр. Бобрінського. А треба знати, що організація „Прікарпатская Русь“—наскрізь чорносотенна. Вона звертала ся головно проти українства, підпирала русофільський рух у Галичині й, маючи вели-

кий вплив, нищила за пановання Росіян у Галичині українську культуру, заводячи насильно московщину. Злочинна діяльність цієї організації виявила ся передусім у її славій „опіці“ над галицькими утікачами. Попирали вони голову галицького русофільства, Дудикевича, попирали грішми—на кошт бідних утікачів.

Прийшов час розплати!...

Травнева резолюція австрійського пролетаріату.

ВІДЕНЬ, 29. квітня. Сьогорічним травневим зборам предложено до прийняття таку резолюцію: зібрані для святкування першого травня чоловіки й жінки робочого люду заявляють, що

вірні постановам міжнародніх соціалістичних конгресів, особливо конгресу в Базелі,

і в дусі постанов красної конференції німецької соціалдемократичної робітничої партії Австрії з дня 4. листопада 1916. р.

та в почуттю цілковитої згоди зі всім робочим людом Австрії й Угорщини,

рішуче готові до негайного миру без заборів і без пониження котрого небудь із воюючих народів та протестують проти всякого продовжування кровопролиття й нищення людства та народнього добробуту.

Збори приймають із вдоволенням до відома заяви спільних правительств Австрії й Угорщини, що Австро-Угорщина веде війну тільки задля своєї оборони й що вона готова до почесного миру без заборів, та завзявають незломно витривати при цих заявах, які є потрібним засновком до успішних мирових переговорів;

збори вітають радісно наради, які почали злучені партії Німеччини, Австрії й Угорщини з братніми заграничними партіями, котрі мають за мету на ново сказати пролетаріатові всіх країв свою братню солідарність (взаїмна згода, відновити в поглибленому й поширеному виді інтернаціоналю та поставити незаперечну, а тільки штучно приглушену волю до миру робочого люду всіх держав і всіх народів землі на службу тривалого світового миру;

збори надіються, що відновлена інтернаціоналя буде працювати над виробленням нового європейського права народів і нової, збудованої на волі і братній солідарності всіх народів, європейської державної спільноти.

Із горячою симпатією збори вітають пролетаріат Росії, який своєю героїською боротьбою увільнив не тільки себе від царського ярма й нагайки, але також цілу Європу й тим цілому людству промовив шлях до нового політичного й соціального розвитку.

Збори свято обіцяють приложити всіх сил кожного з окрема й всіх разом, щоб привести загальний мир.

Раштат, 2. травня 1917 р.

Офіційно в нашій таборі закінчено збирання підписів під мандатом президентів Союзу Визволення України, добродієві Скороши-сові-Полтуховському. З команд іше надходять підписні листи, але вони вже не будуть мати впливу на формальний бік тої великої політичної акції (виступу), яку ми тепер розпочали.

Ми кажемо великої, бо тепер, можливо перший раз за два роки праці, ми мали нагоду побачити, яка сила стоїть за нами, на яку велику по своїй свідомості та зорганізованості громаду опираєть ся ця акція.

8268 підписів стоїть під мандатом. Наколи взяти лише це число само по собі, а лишити на боці те, що збирання підписів обмежено коротким тротижневим реченням, а крім того було багато особливих для нашого положення перешкод, то й тоді можна сказати, що за цим політичним актом стоять тисячі людей.

Не ті напівказкові тисячі, за яких люблять розписувати ся в часописях та зібраннях, але реальні тисячі горожан, які мали на стільки свідомості й відваги, що розписали ся самі за себе.

Ми переконані, що наша політична акція буде мати успіх. Треба думати, що в приятелів вона викличе зріст енергії та сили, а в ворогів, яких ми безумовно маємо немало, ту частину пошани й рахунку з нами, на яку мають право тисячі людей, котрі відкрито заявили свої жадання.

Зараз цей бік справи належить ще до будуччини. Далеко важніше вияснити нам тепер внутрішнє значіння піднятої нами акції.

Від самого початку праці в таборі ми мали

на меті освідомити національно й політично широку масу наших полонених Українців.

Треба було за всяку ціну створити з темної маси українських селян та робітників такий могутній апарат, який міг би в будуччині провадити боротьбу зі своїми ворогами на полі національного й політичного життя.

Ми готовили ся в першій мірі до боротьби з російським самодержавством, бо знали гарно, що без повалення його не може бути й мова про щось інше.

Серед такої мозольної праці, при тяжких умовах захопила нас велика російська революція. Як буря зносить старий дах, так знесла революція нашого загального віковичного порога—царат. Захоплення, з яким ми стрінули звістку про революцію, не мало межі. Але події несли ся з такою скорістю, що віддавати ся лише захопленню—не було часу. Треба було думати про те, що на нас лежать великі обовязки перед народом, що ці обовязки ми мусимо виконати за всяку ціну при кожній ситуації (положенню).

І тепер прийшов якраз час, коли нові умови, які створила велика російська революція, дають нам підставу розпочати широку політичну акцію задля осягнення наших національних та політичних домагань.

Всі ті загально-горожанські свободи, нове правне становище одиниць, організації і навіть національностей дають змогу й рівночасно вимагають від нас зосередити всі наші сили в певнім напрямку й розпочати широку й відкрити боротьбу за наші домагання.

Акт посилки нашого представника є першим виступом нашої громади на широкім полі політичного питання.

Чи дозріли ми до того, щоби вже розпочати рішучу боротьбу?

На це питання ми спокійно можемо відповісти: „Так, дозріли“.

Точність, із якою працювала наша досить велика організаційна машина, свідчить про здатність нашого народу до організації, про умінне творити її серед усяких умов.

У той час, як центральний орган нашої громади незвичайно скоро та вміло находив загальні напрямки, меншчі організаційні центри на місцях правильно виконували свої обовязки. І тому така складна праця, як збирання підписів серед тисяч полонених, порозкиданих по декількох провінціях, пройшла досить легко, без зайвої затрати енергії.

Ще важніше те, з якою серйозністю відносила ся громада до справи підписів і мандату. Ніщо не робило ся сліпо—тому, що того ви-

Націоналізація нашого життя.

VII.

(Кінець).

Написи на вулицях, на крамницях і т. д. в нас із малими виїмками були російські. Тільки по великих містах українські книгарні мали українські написи, та ще там та сям прокрала ся донебудь українська напись на якійсь дрібненькій крамниці. Зрештою їх ніде не було. Не кажемо вже про офіційні написи на залізницях, на урядах, і т. д. Вони були скрізь російські, та й при давньому режимі, за російських царів, не могло бути інакше, бо й так же було в Польщі, в Грузії й т. д. Але ж на вулицях українських міст та містечок не всюди ж у Росії так було. От для поляків не тільки в Польщі були скрізь подвійні написи на вулицях (і на крамницях): російсько-польські, але й на Литві, от н. пр. у Вильні. Для українців такої „благосклонности“, само собою, не було—і тому всі міста та містечка на Україні мали на зверх характер—чисто московський.

Воно на око видаєть ся марницею, які де написи на вулицях. Бо й справді, задля чого тут копя ламати? Адже написи існують тільки задля того, щоби можна орієнтувати ся (знати, де ти, куди тобі). І взяти так на розум, то воно так і є. Але ж бо скрізь, по цілому світові ті, що мають власть у своїй руці, інакше собі міркують, і з тим міркуванням треба нам лічити ся. Вони собі міркують, що які в якому місті написи на вулицях—хоч офіційні, хоч неофіційні—то й такий характер має це місто—для чужинця, який приїде в те місто! Тому то, бачите, російський царський уряд, який узяв ся нас зрусифікувати—вів це обрусеніє на всі боки: нас утовкмачував, що нас нема, і нам, як нації, не давав ніяких прав,—і перед світом виявляв, що нас нема, бо стирав із лица землі всі назверхні признаки

нашої національності й заповнював їх російськими.

Та так робить не тільки царський уряд; так робить ся скрізь по цілому світі. Візьмімо Галичину, в якій верх мають поляки. Багато з наших товаришів було по різних українських городах східної Галичини, та написи по вулицях із малими виїмками скрізь бачили вони—польські. То так багато з нас, неознайомих із українською політикою австрійських Українців, так собі й подумали, входячи н. пр. до Львова, до Тернополя до Стрия, до Станиславова, до Перемишля—що це польський край, що це польські городи, що Українців там немає. Розумієть ся, так як думали ми, так думає кожний чужинець, що заїжджає до галицьких міст, де написи скрізь польські, і в очах світа ці міста являють ся польськими!

Так само роблять н. пр. Мадяри, які не терплять на Угорщині ніде інших написів на вулицях, хоч місцевості не мадярські, а н. пр. словацькі, ромунські, українські. Нераз у мадярській одежі не пізнаєш зовсім, що це або те місто українське, ромунське й т. д., бо ж Мадяри ще й наші назви змінюють на мадярські, н. пр. Ясінь—Киресмези.¹⁾

То так ідеш українськими селами та містами Угорщини, дивись ся на мадярські написи й думаєш: попав у саме серце Угорщини, не догадуєш ся нераз зовсім, що ті ж села—села рідних братів. Усе це роблять—написи.

Цю „дрібничку“ зрозуміли добре н. пр. Чехи та Словінці в Австрії. Здобуваючи собі національні права на своїй землі, вони крок за кроком усували скрізь, де стали певною ногою, німецькі написи й замінювали їх чеськими та словінськими. І коли н. пр. Прага (столиця Чехії), Любляна (столиця Словінців) у 40. роках XIX. століття мали на зверх чисто німецький вигляд, то вже в 60. роках були скрізь на

вулицях подвійні написи (німецько-чеські, німецько-словінські), а тепер у Празі вони скрізь тільки—чеські, в Любляні—словінські.

Усе це ніби то дрібниця, але чеських та словінських написів добили ся Чехи й Словінці довгою боротьбою, в якій вони подекуди доходять аж до смішностей. Є закон у Австрії що про урядову мову города (отже й про написи на вулицях) рішає громадська рада (городська дума). Якщо де Чехи переможуть при виборах, як управа міста дістанеть ся в їх руки, то вони на першому таки засіданні нової громадської ради ухвалюють замінити німецькі написи на вулицях на чеські—і це мусить зробити ся в дуже короткому часі. За написами на вулицях та громадських будинках ідуть написи на крамницях—і за який тиждень місто приймає чисто чеський характер. Чехи дійшли в тому напрямкові до тонкостей: коли не можуть провести чисто чеських написів, от н. пр. на державних інституціях, тоді вони ставлять чеський напис перед німецьким і т. д. Так роблять потрохи й Українці в Галичині, але ж із другого боку й поляки сильно організують ся проти того, щоби не допускати Українців до громадських рад, бо ж Українці певне зажадали б українських написів на вулицях, а поляки того боять ся.

Дрібниця—на око, але ж через такі дрібнички чужинець уважає міста з чеськими написами за чеські, з мадярськими—за мадярські, з польськими—за польські. От і через те наш Львів у очах кожного приїжджого—польське місто, а Київ, Харків, Камянець, Житомир, Одеса, і т. д. чужинець візьме за московські городи на рівні з Москвою, Тулою, Псковом, бо ж скрізь він побачить такі самі московські назви вулиць, скрізь і в Петербурзі й у Києві вичитає такі самі „пісчебумажні“, такі самі „бакалейні“, і тут і там найде „парікмахерські“ й „кухмістерські“, а далі „портних“, „сапожників“, і там і тут будуть „лесонільні“ (трачки) і т. д.

Через те й на цю немалу дрібницю треба нам Українцям звернути увагу, бо ж вона, як бачимо, для тих, що знають свій інтерес—не дрібниця. Щоби іде ліпше переконатися, що

¹⁾ Зовсім як у нас Москалі в Києві роблять—Кієф, із Ніжина—Нежин, із Немирова—Неміроф, із Вінниці—Вінніцу і т. д.

магали обставини. Кожний пункт мандату переходив через гарячу дискусію.

Підписи давали тільки після остаточного висношення справи!

Можна спокійно сказати, що зпоміж тих кілька тисяч підписів не знайдеться ні одного, який дав би хто без розуміння, чому й задля чого він його дає!

Свідомість сили не тільки щодо кількості, а головне сили організаційної і свідомої—ми маємо блискуче, і в цьому саме сьогоднішнє значіння нашої політичної акції!

Будущина вимагатиме від нас ще більшої напруженості, свідомості та вміння, але ми можемо спокійно дивитися вперед. Сила, дійсно народня сила, стоїть за нами. Ця справжня сила тут у полоні, впросто в величній там, на Україні, пустить коріння в найглибші глибини народу.

Свідомістю своїх національних і політичних потреб вона освітлить і хату мужика і кімнату робітника. Ця дійсно народня сила, ці тисячі свідомих українських мужиків та робітників, що стоять зараз за мандатом, є й буде запорукою того, що скорше, чи пізніше в боротьбі з ворогами, чи в почесній згоді з ними, ми дібємося тих національних, демократичних та соціальних умов, які потрібні нашому селянинові та робітникові, загалом нашому народові, як повітря, як сонце для всього живого на землі!

Ще 255 голосів.

До першого мая надійшло до секретаріату ще 255 підписів на уповноваження д. Скорописові. Отже до тепер зібрав рапштатський табір 8523 голосів.

До друга.

Вже третій рік ревуть, гудуть гармати,
По світі скрізь ще ллється людська кров,
А в нас свої порвав народ вже грати,
Там в нас знов всім всіхається любов!
Бо рабства піврані кайдани нависні,
Із пліч опав невольництва тягар,
Несуться гучно скрізь вільні пісні,
В серцях пала святий любови жар.

Як любо глянуть в будуче життя:
Нема ні тюрм, ні ґратів, ні катів,
Що льодом скуди нам палкі серця,
Нема там тих, що їли нас—панів...

Л. Буйний.

РІЖНІ ВІСТІ.

В ГРЕЦІЇ.

Останніми часами настала переміна кабінету в Греції. Король прийняв димісію (відставку) кабінету Лямвроса й передав Займісові, щоб він утворив новий кабінет.

Копенгагенські газети ширять уперто вістку, що король Константин хоче таки зректися престолом на користь свого найстаршого сина.

На острові Креті оголошено нову мобілізацію, яка дала 20,000 нових солдатів для незалежного грецького уряду Венезильоса. Відомо, що острів Крета (Кріт) прилучився до Венезильоса.

А так загалом у Греції становище дуже загострюється; в краю, головне в столиці його, в Афинах, великий неспокій.

В ІСПАНІЇ.

Іспанія все ще держить ся неутраляности й на далі не думає з неї виходити. Найліпший доказ на це зміна кабінету. Шеф старого кабінету Романонес, прихильний почвірному порозумінню, уступив, і король передав утворення нового кабінету Гарсії-Іпрієтові, що стоїть за неутраляльністю.

ЗАКОН ПРО ОБОВ'ЯЗКОВУ ВІЙСКОВУ СЛУЖБУ В АМЕРИЦІ.

ГАГ, 30. квітня. Доносять із Уешінгтона (столиця Сполучених Держав північної Америки) що палата послів (парламент) прийняла закон про обов'язкову військову службу 397 голосами проти 24. І сенат (представники кожної держави, вибрані по 1 членові від кожної) прийняв цей закон 81 голосами проти 8.

КОНЯ КУЮТЬ...

І маленька Гватемала в середній Америці повідомила Німеччину, що зриває з нею дипломатичні зносини!

ХЛІБНІ КАРТИ В АНГЛІЇ.

Англійське правительство оголосило відозву до народу, щоб він сам добровільно їв менше хліба, щоб на кожну людину не випало більш на тиждень, як 4 англійські фунти. Але ж по обрахунку уряду від часу відозви кожний Англічанин, що правда, обмежував ся в

їдї хліба, та таки пересічно зїдав 6 фунтів, а це для Англії грозить голодом. Через те уряд заводить хлібні карти в цілому краю.

Мирові змагання.

ФРАНЦУЗЬКІ СОЦІАЛІСТИ В СПРАВІ ЗАГАЛЬНОГО МИРА.

Меньшість французьких соціалістів повідомили Чхеїдзе й Керенського, що вони цілком підтримують російську демократію в її змаганнях, щоби завести як найскорше загальний мир.

ЗАКЛИК НЕЗАЛЕЖНИХ АНГЛІЙСЬКИХ СОЦІАЛІСТІВ.

БЕРЛІН, 28. квітня. Незалежна англійська робітничка партія видала відозву до англійського народу, в якій вона завзиває народ жадати від правительства заведення справедливого мира із народами осередньої Європи.

Підставу для такого мира дають заяви міністрів осередніх держав.

Англійський народ—каже далі відозва,—мусить зібрати весь свій здоровий розум, щоби бороти ся із божевільними закликаннями воєнної партії. Ніхто не загрожує цілості англійської держави. Ні Німеччина, ні Австрія не гадають про знищення Англії.

Хроніка таборового життя.

— Конференція мужів довірря. В суботу по обіді відбула ся конференція мужів довірря, які після тижневого перебування на командах повернули до табору. На конференції м. д. ділили ся вражіннями зі своєї останньої поїздки по робітничих командах. Із усього того, що подано на конференції, видно, що в Бадені зроблено все, що було можливо, узглядняючи ті обставини, в яких приходило ся працювати. Майже всі команди освідомлені, всі дістають часописи, виписують книжки. У багатьох місцях команди починають зорганізовувати ся. Заснують ся гуртки під ріжними назвами: „Просвітні гуртки“, „Національні секції“, і т. д. Ініціативу до заснування таких організацій, а також і провід у них перебирають на себе місцеві мужі довірря. Так стоїть справа в Бадені, що до пньших провінцій, то там, як видно із поданих звідомлень, працю необхідно лише починати. В чужих провінціях не лише ті люди, що виїхали з нашого табору, але й усі інші, дуже радо слухають наших м. д., багато сиплеть ся замовлень

воно так—візьмемо під увагу теперішню війну.

Як Росіяни заняли Галичину, скрізь усували польські, чи українські написи й замінювали їх російськими. Через те Львів на протягу двох місяців мав вигляд якогось небудь Орла, чи Калуги, через те Чернівці, Тернопіль, Чортків, що й досі під російською окупацією (заняли Росіяни), на зверх являють ся російськими містами. Те саме зробили Німці з Варшавою й иньчими польськими містами, звідкіля виперли російські написи й замінили їх німецькими, так само щезли і з наших міст на Волині російські написи, і сям та там урядові оповістки, то що стали появляти ся між иньчим і по українськи (в Володимирі, в Луцьку).

Із того виходить, що це таки не дрібниця й нам доведеть ся й тут мати боротьбу ¹⁾, бо ж Москалі (ім же помагати муть обрусілі наші земляки) не згірш Поляків, вони як не допускали, так і не допускати муть до того, щоб наші міста (головно міста!) прибрали український характер, вони всіма силами будуть бороти ся проти українських написів. Але ж тут уже справа мусить йти організаційною дорогою; ми мусимо скрізь до громадських рад (вони ж будуть, треба сподівати ся, автономні) добре зорганізувавшись, посилати своїх національно свідомих людей, які мусять цю справу порушити й, як треба, постояти за неї. При добрій організації все це піде зовсім гладко.

А що до написів на крамницях—то ця справа ще легча. На своїх власних крамницях ніхто не мати права забороняти нам поставити свою українську напись. Одже ж старе російське правительство нічого не казало, що на українських крамницях (у Київі, Харкові, Одесі) були виключно українські написи. Може тому не казало, що число тих написів

зникало загалом у морі російських вивісок... Але як-не-як—а таки не казало нічого. Тепер же ж, при нових умовах, тим більш ніхто не сміти ме нічого мати проти того, як національно свідомий ремесник: кравець, швець, тесля (плотник), токар, коваль і т. д., вивісити свою таблицю по українськи, не сміти ме заказувати свідомому Українцеві-купцеві намалювати свою вивіску по українськи!

А що до несвідомих Малоросів і чужинців, то тут можуть зробити порядок покупці самі, домагаючись просто від них, щоб вони давали на своїх крамницях написи по українськи. Зрештою ми знаємо, що купці в тому напрямі як віск... Як побачать, що покупцям на тому залежить, як побачать, що з гори віє такий дух, самі, без принуки поспішають робити українські вивіски!

* * *

Таким чином ми сказали вже все, що мали сказати. На самий кінець звернемо ще увагу на те, що в боротьбі за зверхні ознаки нашого національного життя стріне нас частенько закид вузькості, а може навіть шовінізму. Зустрічав же такий закид вже давненько навіть Українців-соціалдемократів, у часах, коли вони „лізли в капусту“ російським товаришам! Ми ж тут „ліземо в капусту“ свідомим і несвідомим обрусителям, хочемо зукраїнчення України! Не будьмо, товариші, в цьому напрямку „ліберальні“ й не даваймо ся залакувати такими закидами, бо це й закиди цілком не стійні! Розумієть ся, що це була б вузькість, коли б ми не виставляли ніяких иньчих домагань, коли б ми обмежили свою боротьбу виключно тим, щоб наші люди балакали по українськи все й усюди, читали тільки українські газети, щоб виставляли українські написи п. т. д! Алеж так ми робити не будемо: в нас передусім будуть перед очима політичні домагання (форма правління на Україні, державне життя, уряди, школи, земля і т. д.)—та при тому ми в цій боротьбі не повинні

забувати й на ці дрібнички, які деінде самі собою зрозумілі, а в нас задля ненормальних обставин, у яких ми жили, й задля пасивності (все бери, мене лиші!) наших людей—не зовсім зрозумілі! Через те тільки, товариші, ми над цією справою так розписали ся!

А що до шовінізму (тільки моє гарне, тільки своє хвало, чуже нехтую)—то нема що й балакати! Ми ж не будемо від нікого відбирати прав, бо ми самі їх ще не маємо, і не будемо вимагати від Москаля, щоб він був Українцем тому, що нема на світі нічого кращого, як усе, що українське, що тільки той, хто визнає себе Українцем—гарна людина, а всі иньчі—наволоч! Це, товариші, дурниця! Ширячи думку про те, н. пр., щоб Українець на своїй землі балакав по українськи, ми ж рівночасно тим не кажемо, що н. пр. Москаль, Жид, Поляк не має права на свою мову! Кожний на це право має, й тим правом мусить користувати ся! Та все таки знайте, такі закиди будуть. Алеж і знайте й те, що їх кидати муть тільки тому, що бояти ся муть стратити своє дотеперішнє значіння! Ті, що робити муть такі закиди, знають добре душу російського горожанина (отже й Українця, головно поступового), й не маючи иньчих аргументів, такими воювати муть. Ті, що це балакати муть, може дали б самі нам права меньчости й то досить малої меньчости (глядіть, що до Комітету в Київі вибрано аж 2 Українців, поставлено нас на рівні з Поляками й Жидами!), але щоб ми були господарями в себе дома, на те вони не легко згодять ся й будуть хотіти нас компромітувати в імя поступовости! Знайте, що так буде (бо й уже було) й будьте готові, що має називати муть і так і сляк—але ж від свого за ніщо в світі не смієте відступати, бо прогіршите ся смертельним гріхом перед своїм народом і його історією!

Василь Верниволя.

¹⁾ Треба ж знати, що за таку дрібницю, як написи на залізничних білетах, щоб на них були й українські назви, треба було Українцям Галичини зводити величезну боротьбу з Поляками, які ніяк не хотіли допустити до того, щоб чужинець, дучи залізницею по Галичині, знав, що це земля українська, що тут живуть Українці. Але ж треба було й за таку дрібницю бороти ся!

на літературу, багато поступає жертв на таборо-
рові організації, але віддаленість цих провін-
цій не дає можливості установити регулярні
почтові зносини поміж цими людьми й нашим
Секретаріатом. Далі, досі посилало ся лишень
по одному м. д. в чужі провінції, й він не мав
фізичної змоги задовольнити бажання всіх лю-
дей. Деякі провінції, хоч там було бага-
то наших людей, майже зовсім не від-
відувались. Остання поїздка м. д. в такі
провінції, яка мала на меті, правда, лише зби-
рання підписів, показала, як багато там праці
й праці необхідної.

По скінченню звітномленя конференція ви-
ршила в як найскоршому часі застановити ся
над розробленням плану дальшої праці.

— Генеральна Рада. Дня 30. квітня відбули ся
надзвичайні збори Генеральної Ради, на яких
обговорювало ся питання просвітно-організацій-
ної праці на Волині. В сій справі порішила
Рада вислати чотирох своїх делегатів до Зальц-
веделя, щоби там порозуміти ся з представни-
ками зальцведельського й венцлярського таборів.

— Лекції. Дня 28. квітня в 7. годині в учи-
тельськім бараці відбулась лекція про сухоти
(чахотку), відчит мав проф. М—вич; крім того
той самий проф. мав 30. квітня цього тижня
виклад про нервові недуги.

ВІЙНА.

ЗАХІДНИЙ ФРОНТ.

Після короткої перерви Англіїці почали
на фронті Ара—Камбре знов страшну офензиву.
Цю третю офензиву приготувляли Англіїці на
протязі останніх двох-трьох тижнів страшним
артилерійним вогнем. Але хоч вогонь артилерії
досяг уже найвищого ступня, англійська піхо-
та, яка наступала цілими лавами, не досягнула
своєї цілі. Великими жертвами окупили Англії-
ці ті передові окопи, які їм удало ся зайняти.

Одначе в протинаступі Німці не тільки що
відбили втрачені позиції, але взяли ще в по-
лон 1000 англійських вояків та як добичу 48
скорострільів.

Треба ждати ще нових наступів, але від
них сподівати ся вже нема чого, бо офензивна
сила Французів та Англіїців уже в великій
мірі ослабла.

СХІДНИЙ ФРОНТ.

На цілому фронті від Північного аж до Чер-
ного моря спокій.

МАКЕДОНСЬКИЙ ФРОНТ.

На деяких місцях фронту жива стрілянина
артилерії.

Лист із робітничої команди № 2076 Дунденгайм.

Посилаємо підписну лісту президентові
д. Скорописові й щиро дякуємо йому за те, що
він всіма силами допомагає нашому темному,
забитому Москалями, українському народові.
Ми бачимо, що він прикладає всіх своїх сил і
знання, щоби визволити нас зпід московського
ярма.

Щаслива Вам дорога, Шановний Добродію,
їдьте й домагайте ся прав для нашого народу.
Бажаємо Вам усього найкращого й віримо, що
Ваша праця не буде даремна.

З пошаною, провідник Д. Б.

ОПОВІСТКА.

Подасть ся до відома товаришів, які вишу-
кують своїх рідних, що редакція має змогу по-
дати справки тільки про тих полонених, які
причислені до Раштатського табору. Про тих
же, які невідомо де знаходять ся, можуть пода-
вати ся тільки оповістки.

ПОЧТОВА СКРИНКА.

Т-ві Г. Рубенкові. Ви знаєте, що Ваш
брат Денис Рубенко в лазареті для російських
полонених в гор. Тільзіті, то й туди звертайте
ся за справками, бо наша редакція не має змо-
ги вишукувати полонених по цілій Німеччині.

Панас Ведмідь

шукає свого брата Дмитра Ведмеда. Коли хто
знає що про Дмитра Ведмеда, просимо подати
вістку на таку адресу: Arbeitskommando № 212,
Laufen-Sulzburg, Amt Mühlheim, Panas Wedmij
№ 1101.

КНИГАРНЯ

„видавництва Український Рух“

МАЄ ОСЬ ТАКІ КНИЖКИ:

Підручники.

Всесвітня історія Закшевського-Бар- вінського ч. II.	2 м. 10 ф.
„ „ „ „ ч. III.	2 „ 30 „
Геометрія для I. класів гімн. Ситницького. Геометрія для I. і II. класів гімназій Грицака	1 „ 80 „
Фізика Огоновського	1 „ 30 „
Географія для середн. шкіл Калитов- ського.	3 „ — „
Коротка географія України Рудниць- кого ч. I.	2 „ 20 „
„ „ „ „ ч. II.	2 „ 50 „
Граматика укр. мови Стоцького	2 „ — „
Ботаніка Верхратського	4 „ — „
Ключ до граматики Гавфа	2 „ — „
Граматика франц. мови Малькієля	4 „ — „
Ключ до граматики Малькієля	2 „ — „
Словник німецько-руській част. II.	3 „ 70 „
„ „ „ „ русько-німецький част. I.	3 „ 70 „
Словник русько-німецький і німець- ко-руський в одній книжці в двох частях Нонфольда.	2 „ 20 „
„ „ „ „ русько-німецький лілпут	1 „ — „
„ „ „ „ німецько-руський „ „	1 „ — „
„ „ „ „ чужих слів Кузелі в брошурі	2 „ 80 „
„ „ „ „ в оправі	3 „ — „
Граматика української мови в німець- кій мові Стоцького	— „ 90 „
Географія України в німецькій мові	4 „ 50 „
Підручник до науки німецької мови Ю. Рудницького	2 „ 50 „
Українсько-німецький самоук Солтиса. Розмовна книжка до науки німецьк. мови Стоцького	1 „ 10 „
Українець у Америці, самоук до на- уки німецьк. мови	— „ 60 „

Хліборобські книжки.

Шкільний огорог Глодзінського.	— м. 50 ф.
Годівля домашньої худоби Раковсь- кого ч. I.	— „ 60 „
„ „ „ „ ч. II.	1 „ — „
Пасічництво Пилипчака	2 „ 30 „
Годівля гусий, курий, індиків і иншої птиці „Герман“	1 „ — „
Управа садовини Кучера	— „ 50 „
Виріб вин овочевих Кучера	— „ 50 „
Як определити вагу живої худоби— брошура	— „ 10 „
Годівля курий Григорія Германа	1 „ — „

Белетристичні книжки.

Твори Т. Шевченка в оправі ч. I.	3 м. — п.
„ „ „ „ в оправі ч. II.	3 „ — „
„ „ „ „ в брошурі ч. I.	2 „ 40 „
„ „ „ „ в брошурі ч. II.	2 „ 40 „
Кобзар, виданне С. В. У. частина II. в оправі	1 „ 10 „
„ „ „ „ част. II. в брошурі	— „ 90 „
Український деклам. „Розвага“ в брош.	3 м. — ф.
Український деклам. „Розвага“ в оправі.	4 м. — ф.
Біблія в українській мові Куліша	3 „ — „
Памяткова книжка й календар С. В. У. в оправі	1 „ 50 „
„ „ „ „ в брошурі	1 „ 20 „
Календар альманах „Розвага“ в оправі.	1 „ 50 „
„ „ „ „ в брошурі.	1 „ 20 „
Як жив український нарід—коротка історія України	— „ 50 „
Русь-Україна, а Московщина-Росія	— „ 80 „
Історія боротьби віри з наукою Дрепера в оправі	1 „ 40 „
Слідами Українських Січових стрільців Хлиба ревуць воли, як ясла повні, роман з народнього життя Мирного в брошурі	1 „ 20 „
„ „ „ „ в оправі	1 „ 60 „

УВАГА.

Для Росіян, що зацікавили ся нашою газетою й українським пись-
мом, подаємо деякі замітки, як читати по українськи.

Отже читаєть ся:

українське	и	як	руське	ы	(бити—быты)
„	е	„	„	э	(тебе—тэба)
„	є	„	„	е	або ъ (лє—льє, дає—дає)
„	і	„	„	г	(гудзик—гудзыкъ)
„	ї	„	„	йи	або и (мої—мойи, ліє—лієь)

українське	ав, ов, ив, їв, ів,	як	руське	ау, оу,
				иу, їиу, иу,—н. пр.:
			правда—праўда	
			пішов—пишобу	
			ходив—ходюу	
			їв—їиу	
			панів—паниу	

українське йо,ьо як руське ё (його—ёго, нього—нёго)

Твердого знаку в наших книжках не пишеть ся, бо він не потрібний.

ся в українській мові пишеть ся нарізно від дієслова (глагола), бо це для себе окреме слово.

Просимо товаришів придержувати ся цих указівок, бо инакше ви й на далі будете
перекручувати слова й але розуміти їх.

Житте й здоровля людей на Україні, брошура	1 „ — „
„ „ „ „ в оправі	1 „ — „
Політичні пісні українського народу 18 19 століть част. I., розділ I. і част. I., розділ II. обі в брошурі	1 „ 20 „
Поезії Т. Гр. Шевченка, заборонені в Росії, в брошурі	— „ 60 „
„ „ „ „ в оправі	— „ 75 „
Пан-народолобець, оповідання, брош.	— „ 25 „
Громада, українська збірка. Том I. і II.	1 „ — „
„ „ „ „ Том IV. і V.	1 „ — „
Хмельниччина в повістях Сінькевича, брошура	— „ 15 „
Наша пісня, співаннє з нотами.	— „ 20 „
Сім пісень, дарунок для вояків	— „ 20 „
Українські колядки	— „ 20 „
Україні в Америці, брошура	— „ 30 „
Кооперативн. календар „Товариш“ на 1916. рік	— „ 5 „
Українська народна словесність	— „ 20 „
Дві казки Чумака (Фрайштадт)	— „ 10 „
Введенне в національну економію, брош.	— „ 20 „
Організація й боротьба сільських ро- бітників Гильки	— „ 10 „
Михайло Павлик, його житте й діяль- ність, брошура	— „ 15 „
Українство в Росії, брошура	— „ 80 „
Чужинці про українську справу, брош.	— „ — „
Стінний календар на 1917. рік	— „ 05 „
Листівки з пам'ятником Хмельницько- го по	— „ 20 „
„ „ „ „ серії Красицького по	— „ 20 „
„ „ „ „ Ждахи по	— „ 15 „
„ „ „ „ В. по	— „ 10 „
„ „ „ „ Д. по	— „ 6 „
„ „ „ „ Ждахи по	— „ 10 „
„ „ „ „ Ждахи в серіях по 10 штук	— „ 75 „
Звичайні почтові листівки, штука	— „ 1 „
Кувєрти з папером, пара	— „ 5 „
Протокольні книжки	2 „ 40 „
Нотні зшитки по	— „ 35 „
Нотці-бляк, записна кишенева книж- ка № 44	— „ 60 „
„ „ „ „ № 43	— „ 50 „
„ „ „ „ № 42	— „ 35 „
„ „ „ „ № 41	— „ 30 „
Зшитки звичайні шкільні по	— „ 10 „
Папір канцелярський, аркуш по	— „ 4 „
Папір тонкий цгаровий, аркуш	— „ 6 „
Ручки 8 ф., два пера 5 ф., олівці прості по 6 ф., олівці хімічні по 40, 20 і 18 феників.	

УВАГА!

Всі замовлення виконують ся тільки тоді,
як заказчик вишле гроші повної вартости річі.
Товаришів, які звертають ся до книгарні
з замовленням, прохасть ся подавати точну ад-
ресу, і то: № і прізвище команди, якого округу,
№ і назвище заказчика. Прохасть ся уважно
слідити за оголошенням у часописі й посилати
стільки грошей, скільки коштує в оголошенню
та річ, яку заказчик бажає замовити. Замовлення
тоді тільки виконують ся скоро, як до того не-
має ніяких вище перелічених перепон. Річі,
які заказчики замовляють, а потім приси-
лають назад, книгарня приймати не буде,
бо це унеможливило висилку замовлень дру-
гим товаришам. Товаришів, які послали гроші на
замовлення й замовлень не дістали, просимо на-
писати нам: коли послали гроші, скільки, що
замовляли; пишеть точну адресу, як сказано
вище. Наша адреса: Ukr. Sekr. in Rastatt
(Baden)—для книгарні.

КУПУЙТЕ

нову книжку Івана Гильки:

„Організація й боротьба сільських робітників“.

ЦІНА 10 ФЕНИКІВ.

Замовлення просимо надсилати на книгарню.